

ÖTVEN ÉVE RÖG ALATT — RÖG FELETT*

Mikor az ember a csillagokból szeretne könnyeket csiholni, az emberi szó csak repedt üst, csak medvetáncoltató dallamok kiverésére jó, — panaszkodott Flaubert. Én nem vagyok költő, sohasem akartam csillagokból könnyet csiholni, s most mégis ilyen gyötrelmes tehetetlenséget érzek.

Mindenekelőtt azért, mert: Balázs Ferenc sírjánál állunk az emlékező kegyelet koszorúba font virágaival. Mert Balázs Ferenc már 50 éve pihen a rög alatt, s mert Balázs Ferencről szólni még ma sem könnyű. Habár a halála óta eltelt 50 év — immáron fél évszázadnyi megmérő és megrostáló idő — az eszmékből és életműből sokmindent igazolt: még mindig bőven akadna tisztáznivaló.

Amiről itt szólnom kell, az egyrészt életének és hatásának titkait faggató-fölfedező személyes vallomás, másrészt a maradandóság rög alól is kikelő üzenete, az e rögök fölött járók-élők közösségéhez szólón, személyhez szólón.

Századunk első évében lépett e földre, — amelyet aztán kerekben bejárt és belátott, amelynek minden egető kérdése átlobogott a szívéen és agyán —, s amit magába épített a világból, itt akarta kikeltetni a földből, nálunk, itthon, a népek. És ez a szép, ez a gyönyörűség. A föld, az élet valóságában zuhanva akarta gyümölcsöztetni mindazt, amit a „kerek világban“ szépnek, jónak látott, tapasztalt. S mindezt határtalan tettvágygal, lélegzetállítóan gyors munkautemben! Ezért ment ez a lobogó hajú, „friss lángú“ fiatalember a maga útján, a föl-vállalt gonddal, szüntelen megújulásban. „Balázs Ferenc ment állandóan, tett szünet nélkül, s mindenkit, aki keze ügyébe esett, menésre, tette serkentett: vitt magával. Faluzott, előadásokat tartott, szervezett mindent, ami a nép felemelkedését szolgálta“. (Lőrinczi László).

Az ilyen emberek viszik előre az életet, az emberiséget. Azok „akik nem ásitóznak soha, és nem mondanak közhelyeket, hanem egyre csak égnek, égnek...“ (Jack Kerouac). Az ilyen kivételes emberek közelében tapasztaljuk, hogy „Az emberek megnőnek, ha valami magasrendű feladat ihleti őket, ha óriási látóköröket szemlélnek“ (Huizinga). S az ilyeneknek nem nehéz az önfeláldozás sem. Mert jaj azoknak, akik folyton lázban égnek, akik életenergiájukat nem tartják takaréklángon, akik keveset törődnek a csendes belenyugvók, lassúságra intők szavával, akik mindenáron siettetni akarják az eseményeket, akik nem elégednek meg a hangzatos szónoklatokkal, hanem elképzeléseiket tűz-víz megvalósítják. Akik azért tanulnak, hogy taníthassanak, akik azért égnek, hogy meleget varázsoljanak az emberek lelkébe és fényt gyűjtésnek az agyakban, akik elhintik az igényesebb élet magvait, a „rög alá bújnak“, „teremni gyümölcsöt“. Jaj ezeknek az embereknek, mert

* Elhangzott Balázs Ferenc sírjánál, Mészkon, 1987. július 8-án a Lelkész-továbbképző tanfolyam résztvevői és az egyházköztség elöljárói jelenlétében.

hamar elégnék s vigasztalásuk csak annyi lehet, hogy nemzedékek figyelték szavukra, s nemzedékek okulnak sorsukból.

„Úgy tettél mint kik sötét éjbe mennek / s fáklyát visznek, de nem látják a fényét, / Csak az utánuk jövő örül ennek.“ (Dante)*

Balázs Ferenc egy kicsi helyen, azaz egy kicsi helyről kiindulva akarta megváltoztani, sőt megváltani a világot. Ez persze nem sikerült neki sem. Mégis, kevés falusi temető őriz nagyobb halottat, s kevés fejfán áll szűkmarkúbb felírás, mint az ő kopjafáján, az ő neve után: pap. Ennyi (Létay Lajos). Balázs Ferenc elsősorban lelkész volt, azaz inkább hogy *proféta*. S számunkra ez a lényeges. De még mi minden tudott lenni. Istenáldotta tehetségű író, az erdélyi tizenegyek tagja, a „kerek világot“ bejáró utazó, egyházközsége templomát műgonddal festő lelkész, napközit szervező, iskolát építő, népfőiskolát hirdető, iskolai könyvtárat és szövetkezetet alapító. Hosszú lenne mind felsorolni, amit Balázs Ferenc itt, Mészkon megvalósított. Lám, mi minden tud lenni, aki tenni akar.

Jó alkalom hát ez a sírjához való zarándoklás — emléket idéző, emléke előtti tisztelgés: eltűnődni emlékezön. Eltűnődni egy kicsit azon is, mit végezhet pár év alatt — ezernyi gáncs és megnemértés közt, és halálos betegen is egyetlen szál ember, és mit tehet nem csak falujáért, de közösségéért, népéért, az emberért.

Sírjánál a költővel vallom:

„A halandó, ha itt már nincs tovább, / a múlhatatlan öröklétbe lép át, / s ha példakép volt: nagyérvényű példát / hagy maga mögött. Aki messze lát, / földi múltjával még messzebbre láttat: / a lezárult mű olyan látomás, / hogy amit vallott, már mindenki más / a magáénak tudhassa. — /

és rendre int a kusza zürzavarban: / hagyatékában lelkünk célt talál. / A halál csak halandónak határ, / de közöttünk marad a halhatatlan.“**

BIBLIAI FOGALMAK

AKARAT: ISTENÉ — EMBERÉ

Lk 22,42	Atyám, ha akarod, vedd el tőlem ezt a poharat, mindazáltal ne az én akaratom legyen meg, hanem a tiéd.
Mt 6,10	Legyen meg a te akaratod.
Zsolt 115,3	A mi Istenünk a mennyben van, megalkotott mindent, amit akart!

* Purgatorium, XXII. 67—69.

** Hegedüs Géza: Jegyzet a maradandóságról.